

Selvitys koronaviruspandemian vaikutuksista taiteen, kulttuurin ja luovien alojen toimijoiden toimintaan

Vuosi 2020 ja vuoden 2021 ensimmäinen puoli (tammi-kesäkuu)

Visuaalisen taiteen ala

**Raportin toimitus:
nykyaiteen tiedotuskeskus Frame Contemporary Art Finland**

SISÄLLYSLUETTELO

{ TOC \O "1-3" \H \Z \U }

JOHDANTO

Tässä selvityksessä tarkastellaan vuoden 2020 koronaviruspandemian ja sen pitkittymisen vaikutuksia visuaalisen alan toimijoiden toimintaan vuonna 2020 ja vuoden 2021 ensimmäisellä puoliskolla. Selvityksen tiedot perustuvat opetus- ja kulttuuriministeriön 18.1.–1.2.2021 tekemään kyselyyn.

Visuaalisen alan tilanteen taustoittamisessa ja johdannossa on käytetty myös tietoja nykytaiteen tiedotuskeskuksen Frame Contemporary Art Finlandin ja Suomen Taiteilijaseuran kuvataideorganisaatioille ja kuvataiteilijoille syys–lokakuussa 2020 tekemästä koronakyselystä sekä Framen, Suomen Taiteilijaseuran sekä Kuvaston OKM:lle tammikuussa 2021 tekemästä asiantuntija-arviosta.

Suomen visuaalisen taiteen ala, tilanne vuonna 2019 ennen koronapandemiaa:

- 113 taidegalleriaa
- 67 taidemuseokohdetta
- 40 taidetapahtumaa vuodessa
- 3 300 ammattikuvataiteilijaa

Lisäksi alalla toimii vaihteleva määrä taiteilijakollektiivejä, taiteilijaresidenssejä, taiteilijaseuroja sekä koulun ulkopuolisia, taiteen perusopetusta tarjoavia oppilaitoksia. Kuvataidekohteisiin tehdään normaalivuosina noin 4,8 miljoonaa käyntiä.

1. ARVIO AINEISTON EDUSTAVUUDESTA JA LUOTETTAVUUDESTA

Kyselyvastaukset analysoinut Frame Contemporary Art Finland pyysi vastaukset eriteltynä yhteisöihin (kunnallinen toimija, osuuskunta, säätiö, valtion virasto, yhdistys tai yritys) ja yksityishenkilöihin (taiteilija, freelancer-työntekijä tai työryhmän jäsen). Vastaukset toimitetaan tässä selvityksessä näihin ryhmiin eriteltynä. Käytämme analyysissä systemaattisesti taiteilija-yhteisö-jaottelua.

Opetus- ja kulttuuriministeriön koronakysely oli viides kuvataidealalle suunnattu koronakysely. Vastausmäärissä on havaittavissa vastausväsymystä, erityisesti yhteisöjen osalta. Paremman kokonaiskuvan saadaksemme olemme tukeutuneet analyysissämme myös edelliseen, Framen ja Suomen Taiteilijaseuran lokakuussa 2020 julkaistuun selvitykseen. Kyselyn ulkopuolelta toimitetut tiedot on tässä raportissa merkitty selvyiden vuoksi **vihreällä värillä**.

Vastausmäärät ja kattavuus

Kyselyyn vastasi 25 visuaalisen alan yhteisöä. Yhteisöjen osalta otos kattaa 16% kokonaisjoukosta (n=153), johon on laskettu mukaan 113 taidegalleriaa ja 40 taidetapahtumaa.

Kokonaisjoukkoon ei lasketa mukaan taidemuseoita. Niiden osalta raportin toimittaa Museovirasto.

Otos on kokonaisjoukkoon nähden hyvin suppea, mutta luo kuitenkin yleisnäkömän alan toimijoiden tilanteesta.

Kyselyyn saatiin vastauksia myös 40 yksityishenkilöltä (kuvataiteilija).

Kyselyyn vastanneiden taiteilijoiden määrä on Suomen ammattikuvataiteilijoiden kokonaisjoukkoon (n=3300) suhteutettuna hyvin pieni, vain reilun prosentin luokkaa.

Yhteensä vastauksia saatiin **65**.

Maakuntajakaumasta päätellen otos ei täysin vastaa visuaalisten taiteiden alueellista jakaumaa, eikä kata kaikkia maakuntia. Kaikista kyselyyn vastanneista Uudeltamaalta oli noin 50 % vastaajista.

Kyselyä levitettiin eri kanavissa

Kysely oli avoin ja sitä jaettiin opetus- ja kulttuuriministeriön kanavissa, Framen verkkosivuilla, uutiskirjeessä, sosiaalisessa mediassa ja Framen visuaalisen alan organisaatioille kohdentamalla tiedotejaketulla. Lisäksi kyselyä levitti Framen pyynnöstä taiteilijoiden tavoittamiseksi mm. Suomen Taiteilijaseura.

2. KORONAPANDEMIAN AIHEUTTAMAT MERKITTÄVIMMÄT TOIMINNALLISET MUUTOKSET

Tehtävän toteuttaminen

Kyselyssä vastaajat (n=65) arvioivat, miten he ovat pystyneet toteuttamaan tehtävänsä koronapandemian aikana.

Vuoden 2020 osalta

45 % vastaajista arvioi, että pääosin tehtävä voitiin toteuttaa, mutta se edellytti merkittäviä muutoksia.

37 % vastaajista arvioi, että tehtävän toteuttaminen vaarantui olennaisesti.

18 % vastaajista arvioi, että tehtävä toteutettiin suunnitellusti.

Vastaajilta pyydettiin kyselyssä myös arviota siitä, miten he pystyvät jatkossa toteuttamaan tehtävänsä koronapandemian aikana ajanjaksolla tammikuu–kesäkuu 2021.

Vuoden 2021 ensimmäisen puolen vuoden osalta

46 % vastaajista arvioi, että pääosin tehtävä voitiin toteuttaa, mutta se edellytti merkittäviä muutoksia.

28 % vastaajista arvioi, että tehtävän toteuttaminen vaarantui olennaisesti.

26 % vastaajista arvioi, että tehtävä toteutettiin suunnitellusti.

- Voidaan sanoa, että lähes puolet vastaajista arvioi kykenevänsä toteuttamaan tehtävänsä, mutta toiminnalle pandemia on aiheuttanut ja tulee aiheuttamaan muutoksia. Arvio vuoden 2021 ensimmäisen puolen vuoden osalta on aavistuksen optimistisempi verrattuna vuoteen 2020.

Henkilöstömuutokset: yhteisöt

Yhteisöiltä kysyttiin, miten pandemia on näkynyt yhteisön toiminnassa koskien henkilöstössä tapahtuvia muutoksia. Vastaajien määrä (n=18) on pieni suhteessa kokonaisuuteen, mutta annetut vastaukset heijastanevat yleistä kuvaa. **Merkittävin näkyvä toimenpide vuoden 2020 aikana on ollut lomautus tai palkanmaksun keskeytys.**

Toiminnan muotoja koskevat muutokset: yhteisöt

Yhteisöiltä kysyttiin, miten pandemia on näkynyt yhteisön toiminnassa koskien toiminnan muotoja. Vastaajien määrä (n=25) on pieni suhteessa kokonaisuuteen, mutta annetut vastaukset heijastanevat yleistä kuvaa.

Vuonna 2020 lähes kaikki, eli **92 %** kyselyyn vastanneista yhteisöistä oli joutunut sulkemaan yleisölle suunnattuja fyysisiä tiloja ja keskeyttämään näissä tiloissa tapahtuvan toiminnan. Arvio vuoden 2021 ensimmäiselle puolikkaalle on, että **52 %** yhteisöistä joutuu tekemään näin.

Yli puolet vastanneista oli joutunut karsimaan tai arvioi joutuvansa karsimaan palvelutarjontaansa sekä vuoden 2020 että 2021 osalta, samoin yli puolet vastaajista oli kokenut tulevan toiminnan suunnittelun vaikeaksi.

68 % vastaajista oli ottanut käyttöön uusia yleisölle suunnattuja digitaalisia palveluita vuoden 2020 aikana. **72 %** arvioi tekevänsä näin vuoden 2021 ensimmäisellä puolikkaalla.

Koronapandemian näkyminen ammatillisessa toiminnassa: taiteilijat

Taiteilijoilta kysyttiin, miten pandemia on näkynyt ammatillisessa toiminnassa. Vastaajien määrä (n=40) on pieni suhteessa kokonaisjoukkoon, mutta annetut vastaukset heijastanevat yleistä kuvaa.

Toimeentulo oli heikentynyt **73 %**:lla kysymykseen vastanneista vuonna 2020. Vuoden 2021 osalta **78 %** kysymykseen vastanneista arvioi toimeentulonsa heikkenevän.

Työtilaisuuksia ja toimeksiantoja oli peruuntunut tai niiden määrä vuonna 2020 oli vähentynyt **83 %**:lla kysymykseen vastanneista. **75 %** vastanneista arveli näin käyvän myös vuoden 2021 ensimmäisen puolikkaan osalta.

Vastaajat raportoivat taiteellisen työskentelyn muuttumisesta:

*"vaikeus hankkia materiaaleja ilman taiteellista tuloa
"peruutusoikeus koronavarauksella kaikissa tulevilla töissä
"kv-näyttelytoiminta ja koulutustoiminta epävarmaa"*

Vastaajat raportoivat ansaintamallien muuttumisesta:

*"työttömyyskorvauksen osuus kasvamassa"
"minun on pitänyt realisoida omaisuuttani ja ottaa kulutusluottoa"
"vuorotteluvapaalla"*

Muista vaikutuksista kysyttäessä vastauksissa näkyi kuvataiteelle ominainen piirre (taiteilijat työskentelevät normaalioloissakin usein yksin):

"Olen kokenut saavani apua taiteilijana toimimiseen enemmän kuin ennen. Tämä kertoo ehkä siitä, miten hankalassa tilanteessa kuvataiteilijat yleensäkin ovat [...] Tämä herättää toiveita."

3. KORONAPANDEMIAN AIHEUTTAMAT MERKITTÄVIMMÄT TALOUDELLISET MUUTOKSET

Tuki koronapandemian aikana: yhteisöt ja taiteilijat

Vastaaajilta kysyttiin, mistä yhteisö tai yksityishenkilö on saanut tukea koronapandemian aikana. Vastaaajien määrä (n=60) on pieni suhteessa kokonaisjoukkoon, mutta annetut vastaukset heijastanevat yleistä kuvaa.

Valtion myöntämää koronatukea OKM:n hallinnonalalta (OKM, Taike, SES) oli saanut **41 %** kysymykseen vastanneista ja TEMin yritystuista **3 %**.

24 % vastanneista oli saanut muuta apurahaa tai avustusta (esim. säätiöt)

13 % vastanneista oli saanut kuntien myöntämää koronatukea

11 % vastanneista oli saanut muuta tukea (perhe tai vanhemmat tukeneet, työttömyyskorvaus)

38 % vastanneista ei ollut saanut mitään tukea.

Arvio toiminnassa saamatta jäävistä tuloista vuonna 2020: yhteisöt ja taiteilijat

Arvion saamatta jäävistä tuloista antoi yhteensä 52 vastaajaa. Vastaaajien antama arvio menetetyistä tuloista oli 1,1 miljoonaa euroa.

Koska hajonta vastausten välillä on suhteellisen suuri (keskiarvo 22 190 €, keskihajonta 66 644 €) ja otoskoko hyvin pieni, kokonaisjoukon todelliset tulonmenetykset voivat poiketa selvästi edellä laskennallisista arvioista tai sijoittua niiden välille.

Framen ja Suomen Taiteilijaseuran tekemän arvion mukaan (14.10.2020) kuvataiteen alan (taiteilijat ja kuvataideorganisaatiot) yhteenlasketut tulonmenetykset vuonna 2020 ovat 28,3 miljoonaa euroa.

Arvio toiminnassa saamatta jäävistä tuloista ajalla tammi-kesäkuu 2021: yhteisöt ja taiteilijat

Arvion saamatta jäävistä tuloista antoi yhteensä 45 vastaajaa. Vastaaajien antama arvio menetetyistä tuloista oli 830 000 euroa.

Koska hajonta vastausten välillä on suhteellisen suuri (keskiarvo 18 400 €, keskihajonta 40 100 €) ja otoskoko hyvin pieni, kokonaisjoukon todelliset tulonmenetykset voivat poiketa selvästi edellä laskennallisista arvioista tai sijoittua niiden välille.

Framen ja Suomen Taiteilijaseuran tekemän arvion mukaan (15.1.2021) alkuvuoden 2021 kolmen ensimmäisen kuukauden osalta:

- Suomessa toimivien ammattikuvataiteilijoiden tulonmenetykset kohoaisivat kokonaisjoukkoon (n=3300) suhteutettuna noin 11 miljoonaan euroon.

- Yhteisöjen (galleriat ja kuvataidetapahtumat) tulomenetykset kohoaisivat kokonaisjoukkoon (n=153) suhteutettuna noin kahteen miljoonaan euroon.

Arvio koronapandemian vuoksi toteutumatta jääneistä kuluista vuonna 2020: yhteisöt ja taiteilijat

Arvion rajoitusten vuoksi toteutumatta jääneistä kuluista vuonna 2020 antoi yhteensä 43 vastaajaa.

Kysymykseen vastanneiden toteutumatta jäävät kulut ovat 500 000 euroa.

Arvio koronapandemian vuoksi toteutumatta jäävistä kuluista ajalla tammi-kesäkuu 2021: yhteisöt ja taiteilijat

Arvion rajoitusten vuoksi toteutumatta jäävistä kuluista ajalla tammi-kesäkuu 2021 antoi yhteensä 41 vastaajaa.

Kysymykseen vastanneiden toteutumatta jäävät kulut ovat 233 000 euroa.

Koska hajonta vastausten välillä on suuri ja otoskoko erittäin pieni, kokonaisjoukon todelliset kulut voivat poiketa selvästi edellä esitetyistä laskennallisista arvioista.

Arvio koronapandemian vaikutuksesta tuloihin suhteessa normaaliaikaan: yhteisöt ja taiteilijat

Arvion antoi yhteensä 50 vastaajaa. Arvio annettiin prosentuaalisena muutoksena liukukytkimellä.

Keskiarvo vastauksissa **-30,28 %**

Vastausten mediaani **-30 %**

Tekijänoikeudet

Vastaajista **81 %** ilmoitti, että tekijänoikeustulot eivät muodosta osaa yhteisön/vastaajan taloudesta. Arvion antoi 63 vastaajaa.

Yleisarvio tekijänoikeuksista:

Tekijänoikeusjärjestö Kuvaston arvion mukaan (15.1.2021) pudotuksia on odotettavissa kaikkiin Kuvaston keräämiin korvauslajeihin, eli kuvankäyttö-, taiteen jälleenmyynti sekä näyttelykorvauksiin. Samoin Kuvasto arvioi, että jos koronan aiheuttama museoiden sulkuaika jatkuu 31.3.2021 saakka, museoiden näyttelytoimintaan liittyvä tulonmenetyсарvio on merkittävä. Sululla on suora vaikutus taiteilijalle maksettaviin näyttelykorvauksiin. Sen vaikutus aktualisoituu taiteilijalle korvausten tilityksen hetkellä, joka on pääsääntöisesti vuoden 2022 keväällä.

4. MITÄ OPITTAVAA PANDEMIASTA ON KULTTUURIPOLITIIKAN KEHITTÄMISELLE – visuaalisten taiteiden näkökulma

Koronapandemia on lisännyt **epäoikeudenmukaisuuden ja eriarvoisuuden tunnetta** kulttuurialalla eivätkä visuaalisten taiteiden edustajat tee tässä poikkeusta. Monet vastaajista mainitsivat, että kulttuuri on tärkeä osa ihmisten arkea ja että rajoitustoimet ovat kohdelleet raadollisesti erityisesti taiteen ja kulttuurin tekijöitä.

Visuaaliset taiteet ovat perusrahoituksessa niin paljon takamatkalla, että **rahoituksen takaaminen pidemmälle ajalle** ja päätöksen saaminen aiemmin auttaisi myös kriisitilanteessa:

”Monivuotiset avustuspäätökset suojaisivat organisaatioita ja niiden pitkäjänteisiä mahdollisuuksia toiminnan turvaamiseen kriisiaikoina.”

”Rahoitusta tulisi kehittää myös niin, että toiminta-avustusta saavat toimijat saisivat tietää seuraavan vuoden avustuksen tasosta jo ennen vuodenvaihdetta.”

Pandemian myötä taiteen vienti on merkittävästi vähentynyt tai tyrehtynyt kokonaan. Vastaajat pitivät sitä kuitenkin tärkeänä, sillä **visuaalisten taiteiden osalta vienti tuo myös tuloja Suomeen:**

”On olennaista turvata suomalaisen taiteen vienti ulkomaille pandemian tai vastaavanlaisissa tilanteissa. Olisi tärkeää miettiä erilaisia keinoja, miten hallitus voisi edesauttaa, tukea ja kannustaa suomalaisen taiteen vientiä.”

Pandemian myötä ala on herännyt myös **järjestäytymisen tarpeeseen:**

”Kulttuurialan tulisi järjestäytyä paremmin, jotta meidät nähtäisiin yhtä arvokkaana työllistäjänä kuin esimerkiksi teollisuus- tai matkailualan.”

Merkittävä, useissa vastauksissa esille noussut toimenpide oli **digitaalisaation kehittäminen** ja kehityksen turvaaminen nyt kun monissa toimissa on vuoden 2020 aikana päästy alkuun:

”Kulttuurin perusrahoituksen kasvattamisen lisäksi olisi hienoa, jos verkossa tapahtuvaan taiteen jakeluun ja verkkopalveluiden saavutettavuuteen saataisiin lisämäärärahaa.”

5. NOUSEVAT UHAT JA MAHDOLLISUUDET VISUAALISTEN TAITEIDEN TOIMIALALLA

Uhat

- Taiteilijat kärsivät: näyttelytilat kiinni ja taidevälytystapahtumat siirretty tulevaisuuteen, jolloin ei näkyvyyttä ja taidemyyntiä, eikä myöskään sivutuloja opetus- ym. töistä
- Toimeentulo kuvataiteilijana vielä vaikeampaa kuin ennen koronaa
- Kuvataiteen verkkomyynti edellyttää panostusta digitaalisiin kanaviin ja osaamiseen, tätä ei juurikaan pienillä organisaatioilla tai taiteilijoilla ole. Tähän tarvitaan lisärahoitusta.
- Kuvataideorganisaatioiden pienuus haittaa kaikin tavoin: korona-avustusten saamista ja esimerkiksi ely-keskusten tukien saamista.

Mahdollisuudet

- Yksityiset taidegalleriat pärjänneet kohtuullisen hyvin, taidemyyntiä tapahtuu, uusia asiakkaita tullut
- Taiteilijajärjestöt lisänneet etätyöskentelyä ja etäpalveluja, mikä palvelee paremmin jäseniä eri puolilla Suomea. Verkkopalvelut lisääntyneet. Uudenlaisia palvelumuotoja kehitellään
- Kuvataiteen verkkomyynti ja levitys kasvaneet
- Verkkokoulutukset lisäävät valtakunnallisuutta ja saavutettavuutta
- Taiken nopea reagointi, koronatuet

TIETOJA SELVITYKSESTÄ

Opetus- ja kulttuuriministeriön kysely koronan vaikutuksista taiteen, kulttuurin ja luovien alojen toimintaan (kysely oli käynnissä 18.1.–1.2.2021).

Creative Commons -lisenssi: Creative Commons Nimeä-EiMuutoksia 4.0 Kansainvälinen.

Vastausten analyysi ja raportin tekstit Frame Contemporary Art Finland.

Laura Boxberg, viestintäpäällikkö

Raija Koli, toimitusjohtaja

Raportin toimitus ja taitto Frame Contemporary Art Finland.

Iris Suomi, tiedottaja

Raportissa käytetyt muut lähteet:

Koronatilanne synkistää kuvataiteen loppuvuoden näkymiä – tulonmenetysten arvioidaan kohoavan 30 miljoonaan euroon

{ [HYPERLINK "https://frame-finland.fi/wp-content/uploads/2020/10/Koronan-vaikutukset-kuvataiteeseen_tiedote_14.10.2020-4.pdf"](https://frame-finland.fi/wp-content/uploads/2020/10/Koronan-vaikutukset-kuvataiteeseen_tiedote_14.10.2020-4.pdf) }

Koronaviruksen vaikutukset kuvataiteen toimialaan ajalla 15.11.2020–31.3.2021

{ [HYPERLINK "https://frame-finland.fi/wp-content/uploads/2021/01/Koronan_vaikutukset_kuvataide_keva%CC%88t-2021.pdf"](https://frame-finland.fi/wp-content/uploads/2021/01/Koronan_vaikutukset_kuvataide_keva%CC%88t-2021.pdf) }

Yhteyshenkilö ja lisätiedot:

Laura Boxberg, viestintäpäällikkö

laura.boxberg@frame-finland.fi

puh. 044 739 6079